

ПРЕС КЛИПИНГ

27. 01. 2020.

НАСЛОВИ

Синдикати о раду недељом: Вучић стао на страну крупног капитала (стр. 3)

Синдикати здравства годинама траже измене Кривичног закона (стр. 4)

Нова црна листа фирми које крше права трудница и породиља (стр. 7)

Време је да синдикати уђу у политику (стр. 8)

И кућни послови у радној књижици (стр. 14)

Представници радника љути на председника Србије због изјаве о раду недељом

Синдикати о раду недељом: Вучић стао на страну крупног капитала

Усред разговора и истраживања разлога за и против забране рада недељом (пре свега трговинама) огласио се и председник Републике Србије Александар Вучић и то ставом да је против тога.

Пише: М. Обрадовић

„Не знам чија је то идеја. Видео сам да су Црна Гора и Хрватска то усвојиле. Ја сам против тога. Сваки човек би хтео да има загарантовано слободно време. Али, можеш ти, али немој мене да тераш, ја хоћу да радим“, рекао је Вучић и додао да „сада, када имамо раст економије, треба да га подстичемо, да се хвалимо да радимо више, а не мање. Знам да нико не воли то да чује, али то је истина“, па је отишао и корак даље тврдећи како би радници волели да не раде ништа.

„Најбоље да не радимо ништа, а да плате буду велике. Не мислим да је то реално и никада нисам волео да обмањујем народ, такве одлуке не треба да доносимо.“

Ове изјаве наишле су на оштре протесте синдиката који тврде да председник замењује тезе, да радници желе да раде, али не недељом која је и по Закону о раду дан за одмор.

Душко Вуковић, потпредседник Савеза самосталних синдиката Србије (СССС), истиче да ако не раде школе, државне установе и друге институције, не треба ни трговине.

„Мајке које раде у трговини треба да се изједначе са осталима које недељу проводе са својим породицама. Председник каже да нећемо да радимо. То није тачно, ми нећемо да радимо недељом. А пошто не зна ни чија је идеја ова иницијатива, то је производ незадовољства радника већ годинама који су синдикати артикулисали. Што се тиче ове иницијативе председник је са својим ставом у мањини, јер наша истраживања показују да 97 одсто грађана Србије подржава да се не ради недељом. Можда би могао да поразмисли о свом ставу којим је отворено стао на страну капитала и послодаваца“, резигниран је Вуковић тврдећи да би се овом забраном у ствари приближили поштовању Закона о раду по коме је недеља дан за одмор.

Он поручује и да би председник требало да поразговара са запосленима у трговини, али без камера и политичког маркетинга.

„Видео би да запослени немају много користи од привредног раста јер су им плате за 20 одсто мање од просека. Такође, да им објасни по ком то закону се рад недељом плаћа више пошто ми немамо сазнања да послодавци запосленима више плаћају рад недељом“, оцењује Вуковић.

Према речима Ранке Савић, председнице Асоцијације слободних независних синдиката, бављење овом темом уопште није уставна надлежност председника државе.

„Он може имати став као и сваки грађанин, али ми ћемо се бранити од апсолутизма и одлука једног човека о свему што се дешава у Србији. Ми ћемо сада бити још упорнији и покренућемо народну иницијативу и сакупљати потписе грађана“, поручила је Савић.

И њој је засметало што се председник на прву лопту ставио „на страну послодаваца и крупног капитала без да помисли на грађане“.

„Мора да постоји неки дијалог, неки компромис. Да се неке недеље ради или да се скрати радно време недељом. Председник је и потврдио да не зна законе, јер по Закону о раду недеља се плаћа исто као и сваки други дан. А чак и да се плаћа више основица је толико ниска да би то повећање било смешно. Плата у трговини је 30.000 динара. Радници раде небројене прековремене сате од којих не виде ни динара“, истиче Савић тврдећи да људи просто не желе да раде у таквим условима, а пошто и овако има мањка радника, ситуација ће бити још гора од 1. марта када ступе на снагу олакшице за одлазак радника у Немачку.

Она истиче и да је у разговору са директорима и власницима трговинских ланаца добила уверавања да управо због мањка радне снаге и њима одговара да се не ради недељом.

„Неће бити никаквог отпуштања као што причају, јер немају кога да отпусте“, поручује Савић.

Зоран Стојиљковић, председник УГС Независност, поручио је да су они принципијелно за то да се усагласе радне и породичне обавезе, али и обезбеди да раде нужне институције, па и трговине.

„То значи да трговине не раде две или три недеље у месецу, а да мрежа продавница обезбеди да грађани ипак могу да се снабдеју, јер људи имају пуно обавеза радним данима, па и суботом. Наравно, треба обезбедити и право на увећану зараду за људе који хоће да раде недељом. Али причу да треба да радимо 24 сата дневно седам дана у недељи не подржавамо“, поручио је Стојиљковић

Синдикати здравства годинама траже измене Кривичног закона

Обезбедити медицинском особљу већу заштиту

Синдикати у здравству годинама уназад јавно истичу и упућују иницијативе да се измени Кривични закон тако да се медицинском особљу обезбеди већа заштита.

Пише: Милица Раденковић

Између осталог траже да се напад на здравствене раднике гони по службеној дужности, и да нападачи добију теже казне, наглашавајући да би се тако значајно смањио број физичких нартаја у здравственим установама.

Поред усмене подршке коју добијају од представника власти, није се далеко одмакло, па по речима представника синдиката не прође дан без напада на здравствене раднике.

Радица Илић, председница Синдиката медицинских сестара и техничара Србије (СМСТС), каже за Данас да од 2016, када је убијена медицинска сестра на радном месту у Шапцу, до данас ништа није урађено да се здравствени радници заштите.

– Све стоји и вероватно се чека да још неко буде убијен па да се то промени. Након убиства медицинске сестре у Шапцу покренули смо иницијативу да се промени Кривични закон тако да здравствени радници добију већу заштиту. Од тада до данас имали смо низ напада у Нишу, Лесковцу, Краљеву, Новом Саду. Предлог о променама Кривичног закона смо поновили у августу прошле године. Како се ништа није дешавало тим поводом, обратили смо се Министарству здравља поново и од њих нам је стигао одговор крајем године да они подржавају наш предлог и да је он упућен Министарству правде – објашњава Илић.

На другој страни, из Министарства правде на питање Данаса да ли су примили предлог за измене Кривичног законика који се односе на медицинско особље и ако јесу, шта се са њим догађа, кажу да „Министарство има сталну радну групу која се бави изменама и допунама Кривичног законика, која прикупља и разматра иницијативе у вези са изменама КЗ-а“.

– Све нове приспеле иницијативе које буду достављене радној групи Министарства правде биће размотрене као и досад – кажу у Министарству.

Последњи у низу напада на здравствене раднике за који је јавност сазнала десио се у Краљеву ове недеље када је припадник краљевачког одреда Жандармерије, у цивилу и ван дужности, напао двојицу дежурних медицинских техничара у Служби хитне помоћи.

Двојица радника лакше су повређена а Основно јавно тужилаштво се изјаснило да нема елемената кривичног дела.

Раде Панић, председник Синдиката лекара и фармацеута Србије, који је запослен као анестезиолог у краљевачкој болници, каже за Данас да је у случају последњег напада свакако било елемената кривичног дела.

– У ноћи када су техничари нападнути десио се тежак удес. Када нападнете здравственог радника, онемогућили сте пружање помоћи осталим грађанима, угрозили сте живот других пацијената. И зато сваки напад на здравствено особље има елементе кривичног дела – истиче Панић.

Он додаје да према подацима старим две године свакодневно имамо три до пет пријављених напада на здравствене раднике, а да је број непријављених „пута десет“.

– Након што је убијена медицинска сестра у Шапцу, а пре тога убијен је и хирург ван радног места у Краљеву, организован је састанак на коме су између осталог били и представници

репрезентативних синдиката, лекарске коморе и министар Златибор Лончар. Тада смо се сви сагласили да би Кривични закон требало мењати тако да се напад у здравственој установи гони по службеној дужности, да се такво дело терети тежим казнама, и да појединац који је нападнут има подршку послодавца, односно установе када гони починиоца пред судом. Као што видите, ништа се није променило – каже Панић.

Последња прилика да лекари добију већу заштиту била је прошле године када је мењан Кривични закон и када је унето дело напад на адвокате. Представници синдиката сматрају да би по истом принципу требало увести дело „напад на медицинско особље“.

– Нас има око 100.000 и ми смо први на удару пацијената који су незадовољни из различитих разлога. Људима је најлакше да бес иSCALE на запосленим у здравству иако смо ми последњи у низу одговорни за њихово незадовољство. Једноставно је изменити Кривични закон, али изгледа да нема воље – закључује Радица Илић.

Министарство: Кривични закон већ штити здравствене раднике

Из Министарства правде за Данас такође кажу да „у оквиру постојећег система посебну кривичноправну заштиту уживају лица која обављају послове од јавног значаја, а здравство је сврстано у ту категорију“. Како између осталог истичу, чланом 138 предвиђено је да „уколико неко угрози сигурност неког лица претњом да ће напасти на живот или тело тог лица или њему блиског лица а то је учињено... према лицу које обавља послове од јавног значаја у области здравства, у вези са пословима које обавља, то представља квалификовани, односно тежи облик кривичног дела“.

– Законом о изменама и допунама Кривичног законика које су ступиле на снагу 1. децембра 2019. године додатно су поштрене казне, па и за кривична дела учињена према лицима која обављају послове од јавног значаја – додају у Министарству.

ЛКС: Није проблем да се промени Кривични закон

Директор Лекарске коморе Србије Милан Динић каже за Данас да је 2017. године Лекарска комора Србије потписала Декларацију са европским коморама из 15 земаља која подразумева нулту толеранцију насиља над здравственим радницима.

„Од тог тренутка започете су различите активности. Формирана је Радна група коју чине представници комора свих здравствених радника, синдиката, Министарства здравља и која се бави питањем безбедности здравствених радника. Пре шест месеци је упућен захтев за измене Кривичног законика. Тај захтев и даље стоји и сматрам да није проблем да се закон измени, а на доносиоцу закона је одлука када ће и на који начин конкретно бити уређено то питање“, истиче Динић.

Он објашњава да је иницијатива Лекарске коморе Србије да се, кроз измене Кривичног законика поопштре санкције за нападе на здравствене раднике, односно да се напад на здравственог радника третира као кривично дело.

„Лекари не могу добити статус службеног лица, јер напад на службено лице је напад на државу, али може се унети посебан члан закона који би се односио на напад на здравствене раднике, као што је то учињено за адвокате. У том случају напад на здравствене раднике би се гонио по службеној дужности и биле би теже казне за починиоце“, додаје Динић.

Нова црна листа фирми које крше права трудница и породиља

У сарадњи са Министарством за рад, Центар за маме објавио је „црну листу послодаваца“ за децембар прошле године, а на том списку су фирме које крше права трудница и породиља, пише данас на сајту Радио телевизије Србије (РТС).

Пише: ФоНет

На црној листи налази се петоро послодаваца из Ниша, Зрењанина, Зајечара и Новог Сада. Кршили су права трудница и породиља запослених углавном у продавницама, угоститељским објектима, пекарама, фризерским салонима.

„Највећи пропуст је да се породиљама не исплаћује новчана надокнада у моменту када су радиле или се рецимо обрачун о примању не доставља, или има прековременог рада, у принципу има чак и отказа.

Од тих свих надзора које смо урадили, ми смо поднели и на сајту избацили 29 послодаваца, 19 је у вези са трудницама, а десет са породиљама“, рекао је Стеван Ђуровић из Инспектората за рад.

Како би стале на пут кршењу њихових права, све чешће послодавце пријављују и саме труднице и породиље. Од септембра прошле године, то им је омогућено и посебном телефонском линијом.

Од тада, СОС телефон зазвонио је 336 пута.

„Како маме могу послодавце да пријаве због црне листе и анонимно, верујемо да је велики број њих додатно охрабрено самим тим што зна да можда њихово име неће ући у случај, а нешто ће се заиста десити“, рекла је Јована Ружић из Центра за маме.

Министарка задужена за демографију и популацину политику Славица Ђукић Дејановић рекла је да је „у 190 инспекцијских налаза констатовано да је у 29 све то било основано“.

„Према томе линија јесте оправдала постојање, изречене су одговарајуће мере, предлози за покретање прекршајног поступка, укази и друге мере. Од финансијских изречене су и казне“, навела је Ђукић Дејановић.

Оне могу бити од 800.000 до два милиона динара.

Следећа црна листа послодаваца који су кршили права трудница и породиља биће објављена у првој недељи фебруара.

Време је да синдикати уђу у политику

У последње три-четири деценије постепено нестају резултати двовековне борбе за радничка права. Рад се враћа у своју прошлост, а некада освојена радна права постају тек сећање на бољу прошлост.

Пише: Срећко Михаиловић

Радници (у радном односу) данас кажу да је социјализам био бољи; готово три четвртине од оних који су знали да одговоре на ово питање, тврди да су радна права била више поштована у социјализму, петина да је све то исто, а само седам посто каже да се радничка права данас више поштују.

Радници у радном односу процењују да се радничка права у Србији налазе негде између малог и осредњег поштовања (просек у оценама од 1 до 5 износи 2,39) – половина је рекла да се радничка права или уопште не поштују или да се мало поштују, две петине је рекло да се права осредње поштују, а само 8% је изјавило да се радна права поштују прилично или потпуно.

Поштовање радних права најгоре су оценили надничари (1,94) – три петине је рекло да се радна права или уопште не поштују или се мало поштују, петина је рекла да се права осредње поштују, а тек три посто је изјавило да се радна права прилично или потпуно поштују.

Радници у радном односу не оцењују тако лоше своје послодавце, када је у питању поштовање радних права.

Просечна оцена поштовања радних права, у оценама од један до пет, налази се негде између тројке и четворке с тим што је оцена нешто ближа четворци (3,62).

Са јединицама или двојкама своје послодавце оценило је 12% радника, са оценом три 30% радника, а са четворкама и петицама чак 56% радника.

Близу две трећине (63%) радника у радном односу изјављује да им радна права никада нису била закинута, слично је и код осталих група радника осим код надничара где је тај постотак мањи.

С друге стране, трећина радника у радном односу (37%) изјављује да су им током радне каријере радна права у неком тренутку била повређена. Највећи постотак осујећених радних права налазимо код надничара, сваки други има такво искуство.

Непосредно искуство тј. доживљај кршења радних права, оцена кршења радних права на нивоу фирме и перцепција кршења радних права уопште у мањој или већој мери – повезани су са образовним нивоом испитаника (мање образовани су више изложени повредама радних права) и са висином плате (радници са мањим платама су чешће изложени кршењу радних права).

Податак да је сваки трећи радник искусио повреду својих радних права, сам по себи јесте поразан али не представља катастрофу, катастрофичан је пак налаз, да је од свих радника у радном односу који у свом искуству имају повређена радна права, чак три четвртине (75%) то прећутало и истрпело (код уговорних радника и надничара за десет посто је више оних који ћуте и трпе – 84%, односно 86%).

Међу објашњењима мирења са ропском судбином издваја се перцепција о сигурности радног места: са опадањем перципиране сигурности расте перципирана угроженост радних права: 20% – 27% – 39% – 57% – 67%, али расте и обим ћутања и трпљења: 10% – 19% – 29% – 46% и 54% код оних који мисле да им радно место уопште није сигурно.

Код радника који се плаше могућег губитка радног места 80% ћути и трпи повреду радних права, код оних који се донекле плаше – 73%, а код оних који се не плаше могућег губитка радног места – 68% ћути и трпи.

Постоји корелација и са познавањем радних права.

Ћуте и трпе они који не познају радна права или мало или осредње познају – у четири петине случајева, док они који добро познају, ћуте у две трећине случајева. У истраживању има и индиција о корелацији пасивног прихватање повреде радних права са општим синдромом пасивности, па су тако проактивни радници мање склони трпљењу повреда закинутих права од оних који су пасивни.

Како радници виде и доживљавају рад, посао, запосленост, или најједноставније: како радници виде оно од чега живе или преживљавају?

Нема сумње да многи живе од својих руку, од својих способности и своје памети или, што би рекли врли експерти, од својих радних компетенција.

Но изгледа да је много више оних који живе од своје муке, од својих могућности да издрже све неправде надничења, од свог „трпила“, од способности да „оћуте“, да савију кичму, да не реагују на неправду.

* * *

Прекарност није резултат труда и активизма радника, за разлику од достојанства рада које се мора освајати и штитити. Достојанство се постиже, а прекарност се споља намеће.

Достојанство је постигнуће а прекарнизација је поробљавање и ропство. Ширење граница достојанственог рада је резултат радничког активизма, док је прекарност резултат радничке немоћи; јачање и ширење прекарнизације резултат је надмоћи капиталиста у односу на раднике као власнике радне снаге.

У људском раду и људском животу стално се сучељавају утопијско достојанства и дистопијска прекарнизација. У суровој реалности живота стално се мешају елементи дистопије и утопије.

У динамици живота они се у сваком од нас поларизују и успостављају једни против других (дистопија вс. утопија).

Најчешће та поларизација и супротстављеност ипак бива интегрисана у егзистирајућу целину; преживљавање захтева какву-такву интеграцију логички неспојивог; живот и преживљавање намећу упоредно постојање неспојивих утопијских и дистопијских елемената.

Ако су достојанствени рад и људско достојанство утопијски сан, онда су прекарни рад и прекарни живот паклена јава, стварносна дистопија из које можемо изаћи само борбом вођеном сном о људском достојанству.

Утолико је тај простор између прекарног рада и живота на једној страни и достојанственог рада и живота на другој страни – политички простор. То је простор за активизам, колективно деловање и политику.

На основу нормативне анализе и теренског испитивања, могуће је уочити неколико базичних проблема који утичу на незавидно стање радних права и висок степен прекарнизације рада.

Они се односе како на недовољна или нефункционална нормативна решења, тако и на праксу примене прописа али и на политике социјалних партнера.

Имајући у виду све претходно изложено, може се препоручити више модела и начина интервенције у циљу побољшања општег положаја радника, успостављања владавине права и правне сигурности и заштићености, као и пуног остваривања индивидуалних и колективних права радника у складу са међународним стандардима.

1. Проширење појма запосленог лица на привремене и повремене послове и приближавање положаја радно ангажованих лица положају запослених
2. Смањење злоупотреба постојећих одредби Закона о раду и спречавање њиховог изобичајања
3. Укидање Закона о поједностављеном радном ангажовању на сезонским пословима у појединим делатностима
4. Доношење Закона о агенцијама за привремено запошљавање
5. Повећање капацитета Инспектората за рад, појашњење и увећање њихових надлежности и овлашћења
6. Измена Закона о бесплатној правној помоћи
7. Повећање капацитета синдиката да се баве проблемима свих радника уместо фокусирања на раднике запослене на неодређено време
8. Одблокирање социјалног дијалога и стварање културе социјалног дијалога
9. Савремено регулисање одређених колективних права.

* *

Међу субјекте активитета за одбрану радних права, њихово доследно поштовање али и ширење радних права, поред самих радника, убрајамо синдикалне организације и организације цивилног друштва које се баве радничким и синдикалним питањима.

Један од кључних услова за активирање радника, синдиката и организација цивилног друштва јесте поверење радника у ова два типа радничких организација.

Наше истраживање не говори о неком већем поверењу радника у синдикате, а готово да је потпуно исто и у случају организација цивилног друштва.

Поверење радника на неодређено време у синдикате је велико у случају 9% радника, осредње поверење има 32%, а никакво или мало – 59% радника.

Поверење у синдикате у другим групама радника је још катастрофалније, а најмање је код надничара: велико поверење има 2% радника, осредње 16% а мало или никакво чак 82%.

Ови подаци нису чудни ако погледамо радничке оцене доприноса синдиката поштовању радних права.

Оцену „велики допринос“ даје 9% радника запослених на неодређено време, 24% оцењује да је допринос осредњи, а 67% да је мали или никакав – просечна оцена доприноса (у оценама од 1 до 5) износи 2,24 а код надничара 1,85. Овим подацима треба додати индиције о преовлађујућој неверици у могућност било каквих радикалних промена у погледу радних права.

Укупно узев, једино радници у радном односу на неодређено време (ипак) имају довољно поверења у синдикате да би они могли да започну озбиљнију активност на плану одбране и ширења радничких права.

Две петине ових радника (41%) имају барем осредње поверење у синдикате, а непуне две петине (37%) има углавном осредње поверење у организације цивилног друштва које се баве радничким и синдикалним питањима (не знамо, пак, колико синдикати, одн. синдикална руководства имају поверење у раднике, па и у организације цивилног друштва.)

У овом контексту има смисла говорити о неколиким идејама за активнији однос синдиката и организација цивилног друштва према заштити, према борби за доследно поштовање радничких права и за њихово ширење у правцу ширења достојанственог рада.

1. Реполитизација синдиката и изградња политичке моћи и политичког кредибилитета синдиката.

Деполитизација синдиката у Србији је резултат успешног деловања заступника неолибералног схватања политике у оквиру опште колонизације света живота од стране политике.

Под геслом „све је политика а политиком могу да се баве само политичари“, синдикати су, као и други субјекти јавног живота, избачени из политике.

Време је за повратак. Време је за схватање да је питање рада, питање његове цене и његова прекаризација, да су то политичка питања.

2. Радници су радници, али истовремено и грађани.

Чак и да је тачно да радник кад улази у фирму у којој ради, престаје да буде грађанин и постаје (само) радник, зашто онда по завршетку радног времена, са изласком из фирме, не постаје поново грађанин.

Зашто је неко грађанин 24 сата а радници тих 24 сата умањених за осам и више сати, односно за време проведено на раду.

Нема грађанства ако имамо деобу на грађане и раднике. Ко су онда грађани, ако ова деоба постоји и у чијем је она интересу. Синдикати и организације цивилног друштва треба да одговоре на ово питање.

3. Порадничење синдиката. Садашњи синдикати нису радничке организације, већ организације (какве-такве) радничке елите.

Нужно је да се синдикално организовање и деловање прошири на све оне које официјелно Европска заједница и домаћа политика и статистика сматрају запосленим радницима.

Ако је запослен онај радник који је у последњих недељу дана радио ма и један сат за неку надокнаду, онда не може такав радник да буде изузет од синдикалног организовања.

4. Разграничење са жутим синдикатима. Синдикати су радничке организације које се саме издржавају. Послодавци пак имају своје организације и не могу послодавци организовати раднике и то звати синдикатима.

Знају се „жути синдикати“ у свим већим фирмама и треба јавно саопштити њихов списак, као што треба објавити и списак синдикалних лидера који у појединим фирмама од газде примају дуплу плату или барем већу плату само зато што су синдикални лидери.

5. Синдикално критичко преиспитивање. Криза у којој се синдикати данас налазе траже од њих да преиспитају своје програме, своју организованост и своје деловање.

Који су данашњи превасходни циљеви синдиката, којим средствима се могу остварити и са каквим радом.

Како синдикати могу повећати своју моћ, како могу да постану кредибилни у очима чланова, радника и грађана.

Како синдикати да постану радничке организације у којима радници виде могућности за остваривање сопствених колективних, па и појединачних интереса.

Како доћи до тога да радници у синдикатима препознају свој интерес.

Нико други ове послове неће обавити у име синдиката, то је њихов посао.

Ако неки синдикати из политичких разлога избегавају сваку критику власти а поготово, не дај боже, сукоб са влашћу око радничких права, како се онда може очекивати кредибилитет ових организација.

6. Тражење савезника. Поново је време да синдикати траже савезнике. У цивилном друштву пре свега. Међутим, никако не треба искључивати ни могућност политичких савеза, без обзира на досадашња лоша искуства.

7. Синдикални савез.

Садашњи међуодноси синдиката су катастрофални, а они су такви чак иако нема свађе и пизме.

Довољно је да синдикати не сарађују па да буде катастрофа по саме синдикате и по раднике.

Нужно је започети (поново) преиспитивање могућности за проналажење „најмањег заједничког именитеља“ – радничка права, одбрана, поштовање и ширење, први су кандидат. – Заиста је немогуће навести озбиљан разлог зашто нема синдикалног јединства око радничких права и зашто нема заједничке акције.

Или, зашто се синдикати заједно не залажу за измену постојећих критеријума и процедура за утврђивање репрезентативности синдиката и удружења послодаваца.

На пример, прећи на апсолутни број чланова синдиката као критеријум репрезентативности, уместо досадашњег критеријума који се дефинише на основу релативног броја, тј. процента чланова синдиката у односу на укупан број запослених (10% односно 15%), што је изгубило сваки смисао због несувислог одређења појма запослености.

8. Основати мрежу за заштиту, поштовање и ширење радничких и синдикалних права. У томе би ваљало да се нађу сви синдикати и све организације цивилног друштва које се баве радничким и синдикалним питањима.

Оснивање локалних канцеларија за остваривање и унапређење радних права био би велики успех ове мреже.

Такође је ту и подршка и сарадња са Фондацијом Центар за демократију на изради годишњих извештаја о стању радних права.

Барем нешто од предложеног је могуће, ако се шири разумевање и свест о томе да је мој проблем истовремено и наш проблем, а да су наши проблеми и моји проблеми, јер заједно смо на броду који пропушта воду; можда они најбољи пливачи и могу да се спасу, али шта је са огромном већином?

ПОЛИТИКА ONLINE

И кућни послови у радној књижици

Акционим планом за сузбијање сиве економије 2019/20. планирано проширење Закона о поједностављеном радном ангажовању на сезонским пословима у одређеним делатностима на друге послове

Аутор: Марија Бракочевић

Кућне поправке, чишћење по кућама, чување старијих, деце или кућних љубимаца – заправо сви послови кућног помоћног особља – могли би ускоро и у Србији да се уведу у легалне токове.

Тиме би се упростила уплата пореза и доприноса и начин ангажовања ових радника који махом раде на црно, уз обезбеђивање права ангажованих у складу са међународним стандардима. За све то потребно је најпре да се прошири обухват Закона о поједностављеном радном ангажовању на сезонским пословима у одређеним делатностима на друге послове, а управо Акционим планом за сузбијање сиве економије 2019/20. планирано је проширење обухвата постојећег закона.

У том документу, између осталог, пише да је циљ да се поједноставе послови кућног помоћног особља који су иначе ограниченог трајања, од неколико дана месечно, уз податак да ће се у току ове године радити и анализе које би требало да покажу колико је и у којим делатностима запослено људи на црно и где има простора да се уведе систем пријављивања сезонских радника.

– Модел пријаве сезонских радника могао би додатно да смањи неформалну запосленост у Србији, а то је нарочито могуће постићи у бројним делатностима где постоје послови сезонског или привременог карактера и где је потребно релаксирати бирократију која прати пријаву и одјаву радника. То су, пре свега, области грађевине, туризма и угоститељства, као и кућни послови – истичу у НАЛЕД-у, подсећајући да раде анализу, после чега ће предложити начине за уређење ове области радног ангажовања.

Ангажовани на пословима кућног помоћног особља сусрећу се са мноштвом проблема, а један од њих је то што не постоји јединствена евиденција о броју радника, јер они махом раде на црно и ван система. Најчешће немају права на здравствено (осим уколико нису на евиденцији НСЗ-а или осигурани преко неког члана породице). Углавном реч је о женама које цео живот раде, а на крају немају пензијско осигурање. Такви радници зарађују од 400 до 500 динара по сату, односно од 2.500 до 3.000 динара дневно. Држава нема директних прихода, већ приходује индиректно, кроз потрошњу и ПДВ, а послодавци немају базу радника за ове послове.

У НАЛЕД-у додају да су кључни проблеми због којих ови радници најчешће раде на црно минимална основица за плаћање доприноса која је висока – 23.931 динар, готово као минимална зарада, па им се не исплати да раде на непуно радно време.

– Уколико особа ради четири сата, прима 13.000 динара, 9.200 динара ће платити само за порезе и доприносе, а стопа оптерећења нето зараде је 78 одсто. Процедура за повремено ангажовање радника је компликована, јер се склапа уговор о раду или о привременим и повременим пословима. Послодавци су физичка лица која нису довољно упозната са процедурама ангажовања радника, а често је и више послодаваца за једног радника (чишћење станова) – објашњавају у НАЛЕД-у.

У 2019. пријављено 26.609 сезонских радника

У Србији засад функционише електронски систем за пријаву сезонских радника у пољопривреди кроз онлајн платформу за поједностављену регистрацију радника www.сезонскирадници.гов.рс. Примена Закона о поједностављеном радном ангажовању на

сезонским пословима у одређеним делатностима почела је пре годину дана, а, како истичу НАЛЕД-у, који је са владом и уз подршку Немачке развојне агенције још 2017. покренуо реформу система радног ангажовања сезонаца у пољопривреди, предности увођења е-система су бројни. Радници данас имају сигурну накнаду, пензијско, осигурање у случају повреде на раду, правну сигурност иако не постоји писани уговор, јер је сама регистрација на порталу довољан доказ (могу да траже и писану потврду послодавца). Привреда има ниже административне и финансијске трошкове, подсећају у НАЛЕД-у, а држава је добила уређен систем, бољу ефикасност контроле и наплате, нижу сиву економију, веће запошљавање и пореске приходе.

– У току прошле године регистровано је 26.609 сезонских радника и 311 послодаваца, од којих је 107 физичких лица. Држава је приходовала 65.445.967 динара на име пореза и 183.247.066 динара за доприносе – набрајају у НАЛЕД-у.

Кућни послови невидљиви и у свету

Жене широм света свакодневно улажу чак 12 милиона сати рада у негу деце и старих, као и у кућне послове, али им се тај рад најчешће не плаћа и потпуно је невидљив. Када би се плаћао минималном сатницом у одређеној земљи, сума би износила невероватних 11 милијарди долара годишње. До те бројке дошла је организација „Оксфам”, у извештају који је ових дана представљен у Давосу. У овом документу, између осталог, пише да сати које девојке и жене улажу у бригу о домаћинству у породици ограничавају њихово школовање и учешће на тржишту рада. Оне зарађују мало или нимало и тиме губе шансу да постану финансијски независне. На светском нивоу чак 42 одсто жена је ван тржишта рада, јер су везане баш за кућне послове, док је код мушкараца то случај са само шест одсто њих. Закључак истраживача ове организације је да припаднице нежнијег пола фактички „раде превише и то често неплаћено, без признања и – невидљиво”.